

Nr 167.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående prisutjämningsavgift m. m.; given Stockholms slott den 9 mars 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Fortsatt bemyndigande att meddela föreskrifter om prisutjämningsavgift begäres för tiden till och med den 30 juni 1952.

Förslag framlägges rörande dispositionen av vissa medel, som influtit i form av prisutjämningsavgifter.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, fråga om fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift samt anvisande av medel ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter till vissa ändamål.

Fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift.

De sex senaste årens riksdagar ha bemyndigat Kungl. Maj:t att, när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövats föreligga, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift för varor, som utföras ur riket. Nu gällande bemyndigande, som meddelats i riksdagens skrivelse den 3 maj 1950, nr 148, gäller till och med den 30 juni 1951.

Med anledning av 1945 års riksdags beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 25 maj 1945 (nr 256) förordning angående prisutjämningsavgift. I denna stadgas bland annat, *att* Kungl. Maj:t må, när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövas föreligga, förordna, att viss avgift (prisutjämningsavgift) skall erläggas för vara, som utföres ur riket (1 §), *att* prisutjämningsavgift utgår enligt grunder och med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer (2 §), *samt att* medel, som inflyta genom uttagande av prisutjämningsavgift, skola fonderas och användas enligt vad särskilt stadgas (3 §). I övrigt innehåller förordningen föreskrifter om debitering, uppbörd och redovisning av prisutjämningsavgifter samt vissa straff- och processrättsliga stadganden. Förordningen, som ursprungligen gällde till och med den 30 juni 1946, har sedermera förlängts, senast till och med den 30 juni 1951 genom förordningen den 12 maj 1950, nr 178.

Genom förordningarna den 14 juni 1946, nr 282, och den 31 oktober 1947, nr 863, ha vissa smärre ändringar vidtagits i den ursprungliga förordningen.

I kungörelse den 9 maj 1947 (nr 184, ändrad 1947: 705, 1948: 121, 1949: 5, 57 och 490) angående prisutjämningsavgift å vissa trävaror föreskrevs, för vilka varuslag prisutjämningsavgift skulle utgå ävensom avgiftens storlek. Enligt 2 § i denna kungörelse i dess lydelse enligt kungörelsen 1948: 121

skulle prisutjämningsavgift icke utgå för varuparti, för vilket jämlikt av Kungl. Maj:t godkänd överenskommelse i stället för prisutjämningsavgift medel skola avsättas i annan ordning. Statens bränslekommission ingick 1947 avtal med dels Svenska trävaruexportföreningen, dels Svenska cellulosaföreningen och dels Svenska trämasseföreningen, vari dessa föreningar åtog sig att av sina medlemmar uppbära en avgift per viss enhet exporterad vara i och för avsättning till särskilda konjunkturutjämningsfonder. Avsikten var att fondmedlen skulle steriliseras. Detta skedde på så sätt, att medlen avtalsenligt utlånades till riksgäldskontoret fram till januari 1951, varefter återbetalning till företagen skulle ske med 1/3 årligen.

Motsvarande avtal med samma parter slöts även år 1948. Därvid infördes emellertid för cellulosa- och trämasseindustriens del en modifikation så tillvida, att endast 50 % av avgiften skulle vid samma utbetalningsterminer som förut nämnts återgå till företagen, medan återstoden skulle utbetalas i sin helhet i januari 1951 med 20 % till särskilda länsstiftelser med ändamål att främja det enskilda skogsbruket, 24 % till sociala stiftelser vid varje enskilt företag till förmån för där anställda arbetare samt 6 % till en central social stiftelse till förmån för samtliga inom skogsindustrien sysselsatta arbetare. Avtalen med cellulosa- och trämasseindustrien kompletterades med kungörelsen den 11 juni 1948 (nr 293) om prisutjämningsavgift vid export av pappersmassa, vars tillämpning blev förhållandevis begränsad och endast berörde de företag inom cellulosaindustrien, som icke anslutit sig till 1948 års avtal med bränslekommissionen.

Nya avtal mellan bränslekommissionen och trävaruexportföreningen om avsättning till dess konjunkturutjämningsfond ha ingåtts såväl under 1949 som 1950. De ha i stort sett haft samma innehåll som 1947 års avtal med undantag för avgiftsbeloppet, som under giltighetstiden för 1949 års avtal nedsattes från 75 kronor till 50 kronor per nominell standard trävaror och från 3 kronor 20 öre till 2 kronor för varje 100 kg profilerade lister. 1950 års avtal upptog de sålunda nedsatta avgifterna.

Detaljerade redogörelser för tidigare bestämmelser i här berörda avseenden ha givits i propositionerna 285/1947, 269/1948, 178/1949 och 124/1950.

I januari 1951 inestodo i cellulosaföreningens samt trämasseföreningens konjunkturutjämningsfonder 124 miljoner kronor. Av dessa belopp ha i januari 1951 35 miljoner kronor återburits till företagen, 6,7 miljoner kronor överförts till ovannämnda länsstiftelser för skogliga ändamål, 8,5 miljoner kronor till olika sociala företagsstiftelser samt slutligen 2,1 miljoner kronor till den centrala sociala stiftelsen. Vid årsskiftet inestodo i trävaruexportföreningens konjunkturutjämningsfond 110 miljoner kronor, varav 34 miljoner kronor återburits till företagen i januari 1951.

De sedan sommaren 1950 inträffade starka prisstegringarna å flertalet råvaror världen runt ha också kommit till uttryck beträffande våra skogsprodukter. Exportpriserna på dessa varor ha sålunda visat en förhållandevis kraftig uppgång. Till belysning härav må nämnas, att exportpriset på 7"

furu-battens stigit från mellan 42 och 46 £ 1949 till ca 55 £ i september 1950. För pappersmassan lågo prisnoteringarna i augusti 1950 mer än 100 % högre än vid samma tid år 1949. Prisstegringen för papper och papp under motsvarande tid uppgick till inemot 30 %. Denna prisutveckling på exporten av skogsprodukter medförde vissa ogynnsamma verkningar på hemmamarknaden. Sålunda ledde prisspanningen mellan exportpriser och hemmamarknadspriser till underförsörjning av vissa delar av den inhemska marknaden, speciellt beträffande papp och papper samt pappersmassa. Det ökade tillflödet av pengar till skogsindustrien ansågs därjämte kunna bidra till att öka riskerna för en inflationistisk utveckling i vårt land. Till motverkande härav befanns det önskvärt att söka sterilisera viss del av de stigande exportinkomsterna.

I början av oktober 1950 upptogos därför förhandlingar mellan statsmakterna och de stora branschföreningarna inom skogsindustrien i syfte att undersöka möjligheterna till en samverkan från dessas sida till en sterilisering av exportvinsterna. Sedan principiell enighet nåtts mellan parterna, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 3 november 1950 åt statens handels- och industrikommission att, i huvudsaklig överensstämmelse med utkast som tillkommit under förhandlingar i handelsdepartementet, med envar av följande organisationer, nämligen Svenska trävaruexportföreningen, Svenska cellulosa-föreningen, Svenska trämasseföreningen och Svenska pappersbruksföreningen träffa avtal angående konjunkturutmättningsavgifter att utgå för skogsindustriella produkter som exporteras under 1951. Genom beslut samma dag utfärdades vidare kungörelse om prisutmättningsavgift å vissa trävaror, pappersmassa av trä samt vissa slag av papp och papper (nr 586), som trätt i kraft den 1 januari 1951, då kungörelsen den 9 maj 1947 (nr 184) om prisutmättningsavgift å vissa trävaror upphörde att gälla. Den nya kungörelsen gäller tills vidare under giltighetstiden för förordningen den 25 maj 1945 (nr 256) angående prisutmättningsavgift. Prisutmättningsavgifter skola emellertid icke uttagas beträffande varuparti, för vilket jämlikt av Kungl. Maj:t godkänd överenskommelse medel skola avsättas i annan ordning än i form av prisutmättningsavgift.

Genom kungörelse den 15 december 1950 (nr 652) belades även pappersved samt pappersavfall och makulerade tryckalster med prisutmättningsavgift, som bestämdes till 14 kronor per m³ fast mått respektive 150 kronor per ton. Denna senare åtgärd var närmast att betrakta som en konsekvens av avgiftsbeläggningen av cellulosaexporten. Det låg nämligen i sakens natur, att pappersved respektive pappersavfall, som båda äro råvaror för cellulosaframställning, icke finge säljas till sådana priser, att utlandets massa- och pappersindustrier bleve gynnade i konkurrensen på världsmarknaden med de svenska skogsindustrierna.

I enlighet med sitt förutnämnda uppdrag har statens handels- och industrikommission den 5 december 1950 ingått avtal med trävaruexport- och pappersbruksföreningarna samt den 8 december 1950 med cellulosa- och trämasseföreningarna. Gemensamt för avtalen är att de av medlemsföretagen erlagda avgifterna skola tillföras av respektive föreningar förvaltade fonder. Fondmedlen skola därefter överlämnas till riksgäldskontoret för sterilisering. Medlen skola inestå räntefritt tills vidare, dock längst till januari 1958, efter vilken tidpunkt de skola av riksgäldskontoret återbäras med en femtedel årligen fram till och med år 1962. Allmänt gäller att Kungl. Maj:t vid vikande konjunkturer med sysselsättnings- och avsättningssvårigheter inom här ifrågavarande industrier kan medgiva tidigare utbetalning. Beträffande återbäringen gäller att företagen endast återfå 70 % av sina inbetalade avgifter. Den återstående delen av fondmedlen skall användas för främjande av det enskilda skogsbruket samt olika sociala ändamål. I denna del har man i stort sett haft 1948 års avtal mellan statens bränslekommission och cellulosa- respektive trämasseföreningen som mönster. I den mån så ej redan skett till följd av 1948 års avtal, skola sålunda i januari 1958 bildas länsstiftelser för det enskilda skogsbruket samt företagsstiftelser för social verksamhet. Härtill kommer stiftelsen Centralfonden för anställda inom skogsbruket och skogsindustrien, som bildats innevarande år i enlighet med 1948 års avtal. De 30 % av avgiftsinbetalningarna, som företagen icke återfå, skola enligt avtalen med cellulosa-, trämasse- och trävaruexportföreningarna fördelas med en tredjedel på envar av läns- och företagsstiftelserna samt centralstiftelsen. Enligt avtalet med pappersbruken gäller däremot en annan fördelning såtillvida, som 7 % tillfalla länsstiftelserna, 20 % företagsstiftelserna samt 3 % den år 1944 bildade stiftelsen Pappersbrukens forskningsinstitut. Tidigare utbetalning av medel till länsstiftelser, företagsstiftelser, centralstiftelsen och Pappersbrukens forskningsinstitut må enligt avtalen jämväl kunna ske i den mån Kungl. Maj:t så medgiver.

För pappersmassans och papperets del har enighet nåtts om följande avgifter för de olika kvaliteterna, nämligen för viskoscellulosa 100:—/ton, övrig kemisk cellulosa 150:—/ton, mekanisk massa 40:—/ton, tidningspapper 50:—/ton samt annat papper och papp 100:—/ton. Om den kommande prisutvecklingen på England, som närmast tagits som norm för hela avgiftssystemet, leder till högre exportpriser, höjas enligt överenskommelsen grundavgifterna i viss mån automatiskt med regelmässigt 50 % av prisskillnaden. Sjunka exportpriserna under ett visst basispris, reduceras grundavgiften med samma belopp, varmed priset sänks.

För trävarornas del har man kommit överens om en fix avgift under hela 1951 om 65 kronor per standard.

Departementschefen.

Exportpriserna för skogsindustriprodukterna visade under förhösten 1950 en starkt stigande tendens, varigenom betydande risker för förskjutningar av den inhemska prisnivån uppkommo. I syfte att söka undgå de ofördelak-

tiga verkningarna av denna prisutveckling ha såsom av den lämnade redogörelsen framgår avtal ingåtts med de stora branschorganisationerna inom skogsnäringen om en frivillig inleverans av viss del av deras exportinkomster under 1951. Parallellt härmed förordnades om uttagande av prisutjämningsavgift å motsvarande varor från företag som ej anslutit sig till avtalen samt om sådana avgifter å pappersved och pappersavfall. Gemensamt för båda systemen är, att de därigenom inflytande medlen inbetalas till riksgäldskontoret. Eftersom anordningen tillkommit för att åstadkomma en åtstramning av penningmarknaden, ligger det i sakens natur, att riksgäldskontoret icke skall äga disponera ifrågavarande medel i sin normala verksamhet. Medlen böra endast få användas för återköp av statliga värdepapper från riksbanken. Genom att på detta sätt medel dragas ur den allmänna penningmarknaden få skogsindustrierna minskade möjligheter att finansiera nya investeringar eller att påtaga sig ökade omkostnader. I den mån medlen eljest skulle ha placerats i enskilda banker, innebär åtgärden en beskärning av dessas utlåningsmöjligheter. Denna sterilisering av en viss del av importintäkterna bör sålunda ha en betydande restriktiv verkan.

Inflytandet på den inhemska prisnivån av exportprisutvecklingen belyses väl av att papperspriserna, vilka i anslutning till höstens förhandlingar frigjordes från prisreglering genom beslut av Kungl. Maj:t den 3 november 1950, därefter stego med i genomsnitt 30 %. Den fortsatta exportprisutvecklingen för skogsindustriens produkter har beskrivit en brant stigande kurva. Jämfört med det exportprisläge, som låg till grund för höstens förhandlingar, representera de nu aktuella exportnoteringarna nästan en fördubbling vad pappersmassan beträffar medan uppgången för trävaror rör sig om cirka 50 %. De faktiska exportpriserna på papper torde visa en stegring med över 60 % från den 1 oktober i fjol till den 1 april i år. Så länge denna situation består, är det angeläget, att prisutjämningsavgiften bibehålles för att motverka en ohämmad stegring av de inhemska priserna. Giltighetstiden för de redan träffade överenskommelserna med Svenska cellulosa-, trämasse-, trävaruexport- samt pappersbruksföreningarna om erläggande av konjunkturutjämningsavgift omfattar hela 1951. I den mån den nuvarande exportkonjunkturen består vid innevarande års utgång, kan frågan om en förlängning av ifrågavarande avtal bliva aktuell. Förutsättning för överenskommelse härom kan sägas vara, att fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift erhålles.

I fråga om andra än skogsindustriprodukter föreligger för närvarande icke motsvarande behov att skydda den inhemska prisnivån från inflytelser utifrån. Uteslutet är emellertid icke, att situationer kunna uppkomma, som motivera uttagandet av prisutjämningsavgift jämväl på andra varor än sådana produkter.

Av det anförda framgår, att behov föreligger av fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgift. Bemyndigandet torde därför böra förlängas, förslagsvis med ett år till och med den 30 juni 1952, och torde liksom hittills böra göras generellt.

Användningen av 1951 års prisutjämningsavgifter.

Influtna prisutjämningsavgifter tillföras enligt gällande bestämmelser den inom statskontoret upprättade diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter. De sågverk, som icke äro anslutna till avtalet mellan statens handels- och industrikommission samt trävaruexportföreningen, äro givetvis intresserade av att erhålla förhandsutfästelse om rätt till återbetalning av de prisutjämningsavgifter, som de under år 1951 ha att erlägga till tullanstalt vid utförseln av ifrågavarande trävaror. Sålunda har *Södra Sveriges trävaruexportförening* inkommit med en framställning att dess exportsektions medlemmar i fråga om återbetalningen av prisutjämningsavgiften för trävaror måtte få komma i ekonomiskt samma läge som de sågverk, som äro anslutna till avtalet med Svenska trävaruexportföreningen. Vidare har *Göteborgs trävaruexportörers förening* för sina medlemmars räkning hemställt om befrielse från prisutjämningsavgift och att i stället få med Kungl. Maj:t och kronan ingå en överenskommelse av i stort sett samma innehåll som avtalet med trävaruexportföreningen. Det mål som föreningen önskar uppnå för sina medlemmar i och med ett dylikt avtal är säkerställande av en verklig avtalsgrundad rätt till inbetalade medel i paritet med Svenska trävaruexportföreningens medlemmar.

Yttrande över sistnämnda framställning har inhämtats från *handels- och industrikommissionen*, som icke funnit tillräckliga skäl föreligga för att tillmötesgå önskemålet om ett specialavtal mellan denna förening och Kungl. Maj:t och kronan. Kommissionen ifrågasätter emellertid i detta sammanhang, om icke även större sågverk, som icke äro anslutna till överenskommelsen mellan kommissionen och Svenska trävaruexportföreningen, böra få disponera 10 % av erlagd prisutjämningsavgift för bildande av företagsstiftelser. Ett sådant medgivande torde även kunna komma en del företag tillgodo, som tillhöra Göteborgs trävaruexportörers förening.

I detta sammanhang må nämnas att även *Graningeverkens aktiebolag*, som icke anslutit sig till trävaruexportföreningens avtal, erlägger prisutjämningsavgift för sin export av trävaror. I en till handels- och industrikommissionen inkommen skrift har bolaget hemställt om återfående av 70 % av avgiftsbeloppet vid samma tidpunkter och med samma årliga andelar, som föreskrives i nyssnämnda avtal. Däremot önskar bolaget icke bilda någon social stiftelse utan föreslår, att de resterande 30 % disponeras efter Kungl. Maj:ts gottfinnande för skogliga och sociala ändamål inom bolagets verksamhetsområde.

Även inom cellulosa- respektive pappersindustrien finnas sådana företag, vilka icke äro anslutna till vederbörligt avtal utan erlägga prisutjämningsavgift vid sin export av cellulosa. Man torde kunna emotse framställningar i sinom tid från dessa företag om återbäring av avgiftsbeloppet under en i jämförelse med cellulosa- respektive trämasseavtalen mer eller mindre modifierad form. En sådan framställning har redan inkommit från *Sörstafors pappersbruks aktiebolag*, som tidvis exporterar en del sulficellulosa.

Genom beslut den 22 december 1950 har Kungl. Maj:t meddelat särskilda föreskrifter beträffande prisutjämningsavgifterna samt förfarandet vid uppbörden av dessa. Enligt detta beslut skola prisutjämningsavgifter, som inflyta vid export under 1951 av varor, tillhörande någon av följande fem varugrupper, nämligen pappersved, trävaror, pappersmassa, pappersavfall m. m. samt papp och papper, av statskontoret inom diversemedelfonden för prisutjämningsavgifter bokföras särskilt för varje nyssnämnd varugrupp och disponeras på sätt Kungl. Maj:t framdeles kommer att föreskriva. I avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut härom skola medlen av statskontoret räntefritt ställas till riksgäldskontorets disposition. Vidare ha lämnats detaljerade föreskrifter för tullanstalternas mottagande och redovisning av prisutjämningsavgifterna, allt i avsikt att möjliggöra för handels- och industrikommissionen att i fråga om prisutjämningsavgifter föra särskilt register, utvisande namnet å den för vilkens räkning exporten ägt rum och det erlagda sammanlagda prisutjämningsavgiftsbeloppet med fördelning på de förutnämnda fem varugrupperna.

Departementschefen.

I fråga om användningen av de under år 1951 inflytande prisutjämningsavgifterna torde det för vissa fall vara önskvärt med ett ställningstagande redan nu, oavsett att den eventuella återbäringen ligger åtskilliga år fram i tiden. Så är fallet beträffande trävarorna. De sågverk, som inbetala prisutjämningsavgift vid sin export, böra i möjligaste mån komma i samma ställning som de sågverk, vilka äro anslutna till avtalet med Svenska trävaruexportföreningen. Enligt detta avtal skall återbäring av konjunkturutjämningsavgift ske med 70 % till det företag, som verkställt avgiftsinbetalningen. Jag anser rimligt att även 70 % av prisutjämningsavgifterna för trävaror — med avdrag för de med uppbärandet och återbetalningen förenade administrationskostnaderna — återbäras till den för vars räkning exporten ägt rum. För uppnående av önskvärd enkelhet i förfarandet vid återbäringen torde det hos handels- och industrikommissionen förda registret över ifrågavarande exportörer och storleken av dessas inbetalningar av prisutjämningsavgift böra givas uteslutande vitsord, så att tidsödande och omständligt ansökningsförfarande därigenom undvikes. Detta är av betydelse även ur den synpunkten, att återbetalningen ligger så pass långt fram i tiden som 1958—1962. Av återstående 30 % torde böra reserveras 20 % för sociala och 10 % för skogliga ändamål. Sådana sågverk, som ha erforderliga förutsättningar för inrättande av social företagsstiftelse, böra efter särskild prövning kunna erhålla återbäring med hälften av de för sociala ändamål reserverade medlen för inrättande av dylik stiftelse. Riksdagens medgivande till här föreslagen disposition av inflytande prisutjämningsavgifter för trävaror torde böra inhämtas redan nu, trots att återbäring icke torde bli aktuell förrän längre fram.

Beträffande prisutjämningsavgifter, som komma att erläggas i samband med export av pappersmassa och papper under 1951, torde hinder icke böra möta för Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall besluta om

eventuell återbäring därav. I detta sammanhang bör beaktas, att de företag, som anslutit sig till cellulosaforeningens, trämasseforeningens respektive pappersbruksforeningens avtal med handels- och industrikommissionen, åtagit sig att till priser, understigande exportpriset, tillgodose den svenska hemmamarknadens behov av ifrågavarande produkter. I den mån ett företag, som icke är anslutet till något av dessa avtal, icke iakttagit motsvarande återhållsamhet i prissättningen på den inhemska marknaden, torde erforderlig hänsyn böra tagas härtill vid bedömning av eventuella framställningar om återfående av inbetalade prisutjämningsavgifter.

Möjlighet torde böra föreligga för Kungl. Maj:t att efter prövning i individuella fall återbära 10 % av de av ett företag erlagda prisutjämningsavgifterna för pappersmassa och papper för inrättande av social stiftelse vid företaget. Jag finner det för övrigt angeläget, att företagsstiftelser komma till stånd vid samtliga större företag och att företag icke egenmäktigt skola kunna besluta att avstå från denna förmån för sina anställdas räkning.

Vad slutligen beträffar prisutjämningsavgifterna för pappersved och pappersavfall m. m. föreligga speciella förhållanden, som motivera, att dessa avgifter icke återbäras utan disponeras för sådana skogligen ändamål, som riksdagen framdeles kan komma att godkänna. Pappersveden levereras sålunda från en mångfald skogsägare i poster av varierande storleksordning. Av dessa vedpartier kan en del levereras på hemmamarknaden och resten exporteras. Att utreda storleken av varje vedleverantörs andel i exporten av pappersved möter sålunda svårigheter, varjämte återbäringen till individuella leverantörer i många fall kan tänkas bli förhållandevis liten. Att medge återbäring till det mellanled som ombesörjer exporten synes icke ligga i linje med den tanke om återbäring vid sysselsättnings- och avsättningssvårigheter för producenterna som kommit till uttryck i avtalen med de stora branschorganisationerna inom skogsindustrien. Sistnämnda motiv talar även mot en återbäring av de prisutjämningsavgifter som erläggas av pappersavfallsgrossister. Vad angår dispositionen av de prisutjämningsavgifter som erlagts under 1951 vid export av pappersved synes dock lämpligt att Sveriges skogsägareföreningars riksförbund beredes tillfälle yttra sig härom när denna fråga blir aktuell.

Användningen av tidigare influtna prisutjämningsavgifter.

Riksdagen har tidigare i anledning av propositionerna nr 285/1947 och nr 178/1949 tagit ställning till användningen av de prisutjämningsavgifter för trävaror, som erlagts under åren 1947—1950, och de prisutjämningsavgifter för pappersmassa, som uttogos under 1948. En redogörelse för de åtgärder, som hittills vidtagits i dessa avseenden, må emellertid lämnas här.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 4 mars 1949 skulle tills vidare samtliga de prisutjämningsavgifter, som jämlikt kungörelsen den 9 maj 1947, nr 184, erlades för trävaror, överföras till en särskild fond, benämnd

De mindre sågverkens konjunkturutmättningsfond av år 1948. Delägare i denna fond äro enligt beslut den 6 februari och den 19 mars 1948 tillverkarna av de trävaror, för vilka de till fonden överförda prisutmättningsavgifterna erlagts. För avgörande av frågor om utbetalning av medel ur fonden är tillsatt en särskild nämnd. Medel ur fonden kunna utgå för forsknings- och andra ändamål, som äro av samfällt intresse för trävaruindustrien. Återstående medel ur fonden skola utbetalas till delägarna med $\frac{1}{3}$ under januari 1951, $\frac{1}{3}$ under januari 1952 och återstoden under januari 1953. Om ändrade konjunkturförhållanden därtill föranleda, må dock efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t utbetalning ur fonden till delägarna ske vid tidigare tidpunkt. Till frågan om de grunder, efter vilka fondens medel skola fördelas mellan delägarna, skulle Kungl. Maj:t efter förslag av nämnden framdeles taga ställning.

Sedan nämnden jämlikt sitt uppdrag inkommit med förslag till grunder för fördelning av fondmedlen mellan delägarna, har Kungl. Maj:t den 3 november 1950 förordnat, att till varje delägare i *De mindre sågverkens konjunkturutmättningsfond av år 1948* skall med en tredjedel årligen från och med januari 1951 återbetalas 80 % av fonden tillförda prisutmättningsavgifter, som före den 1 juli 1950 erlagts för de trävaror delägarskapet avser. Det före denna tidpunkt influtna avgiftsbeloppet uppgick till 27 951 286 kronor exklusive ränta. Har beträffande visst varuparti ansökan om delägarskap i fonden gjorts endast av den som inbetalt avgift för varan, må återbetalningen ske till honom även om han icke är tillverkare. Uppstår tvekan om till vem återbetalning rätteligen skall ske, må nämnden för ifrågavarande fond besluta, att beloppet skall nedsättas i allmänt förvar jämlikt lagen den 24 mars 1947 om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar. Kungl. Maj:t uppdrog samtidigt åt nämnden att, sedan nämnden berett av frågan intresserade parter tillfälle att framlägga sina synpunkter, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande användningen av de medel, som efter återbetalningen komma att kvarstå i fonden. Därmed åsyftades de 20 % som återstodo av det före den 1 juli 1950 influtna beloppet, i runt tal 5,4 miljoner kronor. De avgifter, som influtit till fonden under andra halvåret 1950, uppgå exklusive ränta till 10 772 795 kronor. Även beträffande dessa medel har nämnden att enligt sin allmänna instruktion inkomma med förslag om användningen.

Såsom framgår av propositionen nr 124/1950 ha de prisutmättningsavgifter, som influtit på grund av kungörelsen den 11 juni 1948 (nr 293) angående *prisutmättningsavgifter å pappersmassa* av trä, bokförts särskilt inom diversemedelsfonden för prisutmättningsavgifter. Vid tidpunkten för framläggande av ifrågavarande proposition hade Kungl. Maj:t ännu icke tagit ställning till dispositionen av dessa medel. Genom beslut den 31 mars 1950 har Kungl. Maj:t sedermera föreskrivit, att av de prisutmättningsavgifter för pappersmassa, vilka erlagts av Graningeverkens aktiebolag, Sandvikens celluloaaktiebolag samt Utansjö celluloaaktiebolag och sammanlagt uppginge till 904 185 kronor 01 öre, skulle den 1 juli 1950 50 % ut-

betalas till företagen att disponeras efter gottfinnande. Av återstoden skulle 30 % användas till uppförande av bostäder åt pensionärer vid företagens anläggningar och 10 % till sådana skogsförbättrande åtgärder inom företagens egna skogar, som skogsägare enligt skogsvårdslagen icke vore skyldig att vidtaga. Dessa åtgärder skulle genomföras efter samråd med skogsstyrelsen. Återstående 10 % skulle med lika delar överlämnas till skogsvårdsstyrelserna i Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län att begagnas till skogsförbättrande åtgärder på övriga enskilda skogar inom företagens virkesfångstområden. De för uppförande av pensionärshem och för skogsförbättrande åtgärder avsedda beloppen skulle utbetalas efter den 1 januari 1951.

Beträffande *övriga till diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter in-
flutna medel* må till en början anföras att, i enlighet med vad som angivits i propositionen nr 124/1950, genom beslut den 12 maj 1950 ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter anvisats eller avsatts sammanlagt 182 300 kronor, varav 50 000 kronor till Jordbrukare-ungdomens förbund för ungdomsklubsverksamhet inom skogsbruket, 65 000 kronor till Föreningen skogsarbeten för vissa undersökningar rörande verkningarna av de av skogsstyrelsen ändrade metoderna för virkesmätning samt 67 300 kronor till statens skogsforskningsinstitut för en avverkningsprognos för södra Sverige.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 29 september 1950 i anledning av från Norrbottens distrikt av Arbetarnas bildningsförbund gjord framställning föreskrivit, att ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter skulle utgå 13 295 kronor såsom bidrag till distriktets studiecirkel-, biblioteks-, föreläsning- och filmverksamhet bland Norrbottens läns skogsarbetare under arbetsåret 1950/51. Därjämte har Kungl. Maj:t genom beslut den 16 februari 1951 i anledning av framställningar från Dalarnas ävensom Västerbottens distrikt av Arbetarnas bildningsförbund föreskrivit, att ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter skulle utgå dels 9 500 kronor till Dalarnas distrikt som bidrag till inköp av en bil samt en ljudfilmsprojektor, dels ock 12 000 kronor till Västerbottens distrikt, allt såsom bidrag till den studie- och biblioteksverksamhet som bedrivs bland skogsarbetarna inom dessa distrikt.

Enligt uppgift från statskontoret var behållningen av de medel, som icke enligt beslut av Kungl. Maj:t skolat bokföras särskilt, den 6 mars 1951 1 776 368 kronor 30 öre. Hänsyn måste emellertid här tagas till belopp, som av Kungl. Maj:t tidigare anvisats ur fonden men som hittills icke utanordnats. Detta belopp uppgår sammanlagt till 2 584 052 kronor 60 öre. Härav avse 2 460 433 kronor 60 öre anvisningar för subvention av finska trävaror, vartill något medelsbehov icke längre föreligger. Om skillnaden mellan sistnämnda båda belopp, 123 619 kronor, drages från den förutnämnda behållningen erhålles det belopp, 1 652 749 kronor 30 öre, av diversemedelsfondens nu föreliggande kontantbehållning av icke särskilt bokförda medel, som nu kan anses disponibelt.

Vidare må anmärkas, att jag i propositionen nr 285/1947 anfört, att Kungl. Maj:t borde erhålla bemyndigande att, för den händelse ett av norrlandskommittén framfört förslag om inrättande av en utbildningsanstalt för sågverksindustrien vid Strömnäs sågverk i Västernorrlands län funnes böra genomföras, täcka härför erforderliga engångskostnader om ca 425 000 kronor med medel ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter. Riksdagen framställde icke någon erinran häremot, men Kungl. Maj:t har ännu icke tagit ställning till frågan.

Såsom anförts i propositionen nr 124/1950 var jag icke beredd att då taga ställning till framställningar från *Södra Sveriges trävaruexportförening*, att ett belopp av 1 000 000 kronor av prisutjämningsavgiftsmedlen måtte fonderas för inrättande av en sågverksskola i södra Sverige *samt att* ett belopp av 500 000 kronor av samma medel måtte ställas till föreningens förfogande som en fond att förvaltas i och för senare utbetalning till sågverksägare i södra Sverige, vilka exporterat sparrar, bjälkar och slipers och vilka avsåge att förbättra sina anläggningar. Jag var ej heller då beredd att taga ställning till nyssnämnda föreningens förslag att 500 000 kronor av prisutjämningsavgiftsmedlen skulle avsättas till en fond för ett skogsmuseum i Götåland ävensom en anhållan från *skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län* om bidrag av 200 000 kronor av prisutjämningsavgiftsmedlen för inrättande av ett skogligt museum i Gävle stad.

Genom beslut den 3 juni 1949 har Kungl. Maj:t ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter anvisat 1 000 000 kronor till *Svenska träforskningsinstitutet*. Som framgår av propositionen nr 124/1950 har styrelsen för institutet hos Kungl. Maj:t — under hänvisning till att anslagsäskandet avsåg 3 750 000 kronor samt att det, med hänsyn till den förhållandevis ringa tilldelning, som hittills anslagits till institutet ur diversemedelsfonden, vore synnerligen berättigat, att denna tilldelning i skälig grad ökades — anmält sig som sökande till anslag ur fonden, när medel ur densamma ånyo stode till förfogande. Styrelsen hemställde, att Kungl. Maj:t ville avsätta de medel, som på grund av omdisponering bleve tillgängliga å eller som komme att framdeles inflyta till fonden för träproduktforskning vid institutet eller, därest detta icke läte sig göra, större delen av sålunda tillgängliga medel.

Jordbrukare-ungdomens förbund har såsom förut nämnts under de två senaste åren erhållit bidrag med 50 000 kronor ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter till främjande av klubbarbete inom skogsbruket. Förbundets styrelse har nu hos Kungl. Maj:t hemställt, att för fortsättande av försöksverksamheten med ungdomsarbete inom skogsbruket under tiden till och med utgången av kalenderåret 1952 bidrag ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter måtte beviljas förbundet med 88 000 kronor.

Till stöd för framställningen åberopar styrelsen denna finansieringsplan.

Instruktionskurser för lokala ledare.

Antal kurser per år: 12		
» dagar per kurs: 6		
» deltagare per kurs: 20		
Resekostnader för deltagarna, i medeltal 20: —	400	
Kost och logi, per deltagare och dag 7: 50	900	
Resekostnader och arvoden till föreläsare och övriga medverkande	300	
Arbets- och övningsmaterial	100	
	<u>1 700</u>	
Totalkostnad per år för 12 kurser	20 400	
Beräknad kostnad för fortbildning av verksamhetens per- sonal	2 000	22 400

Personalkostnader.

Verksamhetsledare (jägmästare). Lön 12 tj.m. à 950: —	11 400	
Resor och traktamenten 12 tj.m. à 400: —	4 800	16 200
Skogsinstruktörer. Lön 36 tj.m. à 500: —	18 000	
Resor och traktamenten 36 tj.m. à 400: —	14 400	32 400

Skoglig broschyrsamling för ungdomsarbete.

Antal sidor: 192		
Upplaga: 3 000 ex.		
Honorar och arvoden	2 000	
Klichéer och teckningar	500	
Tryckning	4 000	6 500
Undervisningsmateriel		2 500
Premier och priser		2 000
Centrala administrationskostnader		6 000
		<u>Kronor 88 000</u>

Statens skogsforskningsinstitut har i sitt anslagsäskande för budgetåret 1951/52 hemställt, att anslaget till Särskilda undersökningar måtte höjas med 10 000 kronor till fullföljande av undersökning rörande framställningskostnaderna för olika småvirkessortiment (IX ht s. 275). Tidigare hade år 1949 anvisats ett belopp av högst 20 000 kronor ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter för ifrågavarande undersökning. Chefen för jordbruksdepartementet har icke ansett sig kunna tillstyrka en sådan höjning men uttalar den uppfattningen, att frågan, huruvida medel för undersökningen liksom tidigare borde anvisas ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter, borde prövas i annat sammanhang.

Föreningen skogs- och lantbruksfilm har i framställning till Kungl. Maj:t anfört i huvudsak följande. Föreningen hade genom beslut den 26 juni 1948 anvisats 100 000 kronor ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter att under vissa särskilt angivna villkor användas för framställning av skogs-

filmer. Föreningen har numera fullföljt den med ifrågavarande anslag förbundna filmproduktionen, som omfattar två större upplysningspropagandafilmer samt två undervisningsfilmer på det tekniska och sociala området. Sedan föreningen avslutat denna första del av skogsfilmverksamheten, hade behov uppstått av nya medel för fortsatt verksamhet. Man inriktade sig närmast på framställning av ytterligare tio skogsfilmer av särskilt gagn för skogsbrukets upplysningsverksamhet. Under hänvisning härtill och med understrykande av angelägenheten av att föreningen finge möjlighet att fortsätta det igångsatta fruktbara filmsamarbetet med skogsbrukets olika organisationer och föreningar hemställdes om ett belopp av 200 000 kronor av prisutjämningsavgiftsmedel för ifrågavarande verksamhet.

I framställning till Kungl. Maj:t har *samarbetsnämnden för skoglig växtförädling och genetik* framhållit, att anläggande av fröplantager vore en lämplig metod att praktiskt utnyttja resultaten av växtförädlingsverksamheten på det skogliga området. I sådana plantager kunde man sammanföra träd, som för varje klimatområde förutsattes lämna den ärtligt sett bästa avkomman. Tillkomsten av fröplantager erfordrades för att kunna få till stånd en försöksverksamhet i större skala. Ett särskilt programförslag för anläggning av plantager, utarbetat i samråd mellan skogsforskningsinstitutet och föreningen för växtförädling av skogsträd, var bifogat framställningen. Enligt programförslaget skulle anläggningstiden omfatta tio år och den totala kostnaden uppgå till 1 300 000 kronor. Detta belopp borde enligt nämnden anslås av de medel, som avsatts ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter till skogsbrukets återuppbyggnad, alternativt av de nya prisutjämningsavgifter, som kunde komma att uttagas under 1951. Samarbetsnämnden, som omfattar representanter för statens skogsforskningsinstitut, föreningen för växtförädling av skogsträd, sällskapet för praktisk skogsförädling, domänstyrelsen, skogsstyrelsen och skogshögskolan, ansåge sig med hänsyn till sin organisation lämplig att själv leda den ifrågasatta plantageverksamheten.

Yttranden över framställningen ha inhämtats från statskontoret, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Sveriges skogsägareförbund och samtliga de organisationer och myndigheter, som äro representerade i samarbetsnämnden. Yttrandena ha överlag varit tillstyrkande med det tillägget för *skogsstyrelsens* del, att det organ, som skall handha plantageverksamheten, borde givas en fastare form än den som samarbetsnämnden hade samt att medel till verksamheten borde anvisas ur den befintliga behållningen inom diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter eller av de nya prisutjämningsavgifter, som komme att inflyta under 1951. Styrelsen avstyrkte däremot, att medel anvisades ur det belopp, som ur ifrågavarande diversemedelsfond reserverats för skogsvårdande ändamål.

Skogshögskolan har i en till jordbruksdepartementet inkommen framställning framhållit, att högskolan under budgetåret 1950/51 erhållit anslag

för ombyggnad av dess skogsbotaniska institution. Ett laboratorieväxthus — som utgjorde en mycket väsentlig del av institutionen — hade emellertid ansetts böra upptagas såsom en andra etapp och kostnaden härför hade inrymts i högskolans anslagsäskande för budgetåret 1951/52. Äskandet hade emellertid icke upptagits i 1951 års statsverksproposition. För den nu snart färdiga botaniska institutionens verksamhet vore det synnerligen angeläget att få växthuset uppfört. Kostnaden för uppförande av detta hade beräknats till sammanlagt 41 500 kronor, vilket belopp högskolan hemställde att få sig anvisat ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter.

Departementschefen.

Som framgår av vad tidigare anförts har beslut fattats om återbäring av 80 % till delägarna i De mindre sågverkens konjunkturutjämningsfond av år 1948. Detta beslut avser de prisutjämningsavgifter, som tillförts fonden före den 1 juli 1950. Beträffande användningen av återstående 20 % samt de avgifter, som influtit till fonden under andra halvåret 1950, har nämnden att inkomma med förslag, sedan nämnden berett av frågan intresserade parter tillfälle att framlägga sina synpunkter. I avvaktan på nämndens ställningstagande i denna fråga torde beslut från Kungl. Maj:ts sida om användning av dessa medel böra anstå.

Jordbrukare-ungdomens förbund har de två senaste åren erhållit anslag ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter till ungdomsklubbverksamhet inom skogsbruket med 50 000 kronor om året. Verksamheten har karaktären av försöksverksamhet. Då bidrag söktes första gången angav förbundet, att försöksverksamheten vore avsedd att bedrivas under en period av tre år. Det torde ännu vara för tidigt att draga några definitiva slutsatser rörande värdet av ifrågavarande arbete. Med hänsyn härtill anser jag att detsamma bör stödjas ännu ett år. Understödet torde dock icke böra sättas högre än till det belopp, som utgått föregående år, eller 50 000 kronor.

Beträffande den av statens skogsforskningsinstitut gjorda framställningen om bidrag med 10 000 kronor för fullföljande av en undersökning rörande framställningskostnaderna för olika småvirkessortiment finner jag det önskvärt att ifrågavarande undersökning skall kunna avslutas och jag vill nu förorda, att härför begärt belopp, 10 000 kronor, ställes till förfogande. Jag förutsätter härvid, att ytterligare medel ej skola erfordras för ändamålet.

Då det synes vara av värde, att ett antal nya skogsfilmers skola kunna utarbetas, biträder jag den av föreningen skogs- och lantbruksfilm gjorda framställningen om medel härför. Anslaget torde dock böra begränsas till 100 000 kronor. För tillgodonjutande av anslaget torde böra gälla i huvudsak samma villkor som de, vilka uppställdes, då anslag år 1948 beviljades för samma ändamål.

Den framställning, som samarbetsnämnden för skoglig växtförädling och genetik gjort om medel för anläggande av plantager för produktion av skogsfrö, gäller en fråga av mycket stor betydelse. För skogsindustriernas fram-

tida råvaruförsörjning och för skogsbruket i dess helhet är det uppenbarligen av den största vikt, att man tillvaratager de möjligheter, som kunna finnas att öka avkastningen av skogen genom att använda högvärdigt frö- och plantmaterial. Med hänsyn härtill är jag i princip beredd att tillstyrka, att anslag för ändamålet skall få utgå av prisutjämningsmedlen. Anslaget synes dock för närvarande böra begränsas till 500 000 kronor. Därest verksamheten inskränkes något i förhållande till vad samarbetsnämnden avsett, torde en dylik medelsanvisning vara tillräcklig, för att arbetet skall kunna igångsättas och bedrivas under de närmaste åren.

Den plan för organisationen av verksamheten, som nämnden framlagt, kan jag däremot icke tillstyrka. Det synes mig icke lämpligt att nämnden, vilken endast utgör en informell sammanslutning av representanter för myndigheter och organisationer med intressen på förevarande område, skulle på förslaget sätt anförtros ganska omfattande administrativa uppgifter. Jag anser i stället att ledningen av verksamheten bör uppdragas åt något av de statliga organen på området. För att förbilliga den lokala organisationen synes det vidare önskvärt, att skogsvårdsstyrelsernas personal och administrativa apparat skola utnyttjas så långt möjligt. Bland annat av nu anförda skäl anser jag, att ledningen av verksamheten bör ankomma på skogsstyrelsen, som emellertid givetvis bör bedriva densamma i samarbete med nämnden. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande utformningen och organisationen av ifrågavarande verksamhet.

Beträffande Svenska träforskningsinstitutets framställning är det uppenbart, att dess verksamhet kommer att få mycket stor betydelse för ett rationellt utnyttjande av skogskapitalet. Jag anser därför att verksamheten bör stödjas genom anslag ur fonden. Med hänsyn till knappheten på tillgängliga medel, vilka även böra tillgodose andra ändamål, anser jag mig emellertid icke böra förordna, att mer än 500 000 kronor av här ifrågavarande medel ställes till institutets disposition. Det torde dock böra ankomma på institutets styrelse att, innan medlen utanordnas, underställa den med ifrågavarande medel avsedda forskningsverksamheten Kungl. Maj:ts prövning.

Frågan om sågverksskola — för vilket ändamål 425 000 kronor reserverats — är nu föremål för utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga. Det belopp, som slutligen kan erfordras för detta ändamål, kommer förmodligen att överstiga den härför gjorda reservationen. Något ianspråktagande av det reserverade beloppet för annat ändamål synes icke böra ifrågakomma.

Med hänsyn till nu förordade anslag återstå av prisutjämningsavgiftsmedel i runt tal endast 67 000 kronor. Dessa medel synas böra kvarstå i fonden för att av Kungl. Maj:t disponeras för vissa skogliga eller sociala ändamål av mindre kostnadskrävande natur. På grund härav finner jag mig icke kunna biträda övriga nu föreliggande anslagsäskanden.

Hemställan.

Aberopande vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1952 att, med iakttagande av vad i det föregående anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift; samt

att godkänna vad jag föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bengt Nordell.